

G. Bosch, nestor der Friese ornithologen

Door S. J. van der Molen

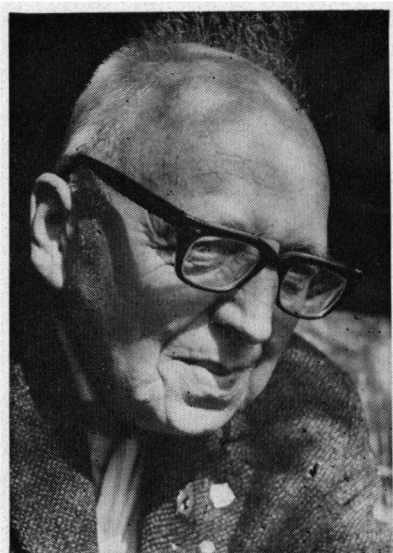

Foto: H. F. de Boer.

De redactie van 'Het Vogeljaar' bleek terecht van mening dat in een aan Friesland gewijd nummer een artikel over Gerrit Bosch, de nestor der Friese vogelkundigen, niet mocht ontbreken. Aan haar verzoek om dat te schrijven, geef ik graag gevolg, zoals ik ook in het speciale aan Bosch opgedragen nummer van 'Vanellus', dat ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag (op 15 mei 1968) verscheen, aandacht voor hem mocht vragen. Daarbij kon ik jeugdherinneringen ophalen uit de jaren twintig, toen mijn belangstelling voor de vogelwereld werd gewekt en een vriendelijke grootvader de schooljongen die ik toen nog was, met Bosch in contact bracht. Hij woonde nog bij zijn moeder thuis en ik zal niet licht de avond vergeten waarop hij mij ontving in zijn werkvertrek, waar kost-

bare vogelboeken in de kast stonden en Bosch bezig was met het opzetten van vogels, waarin hij toen al een meester was. Dat bezoek was de inleiding tot nauwe relaties waarbij Bosch een aantal jonge mensen, onder wie ondergetekende, graag meenam op excursies naar bijvoorbeeld de Oude Begraafplaats te Leeuwarden — veertig jaar geleden veel vogelrijker dan tegenwoordig, nu het meer en meer is ingebouwd — en het Bos van Ypey bij Tietjerk, waar Bosch en in zijn gezelschap af en toe ook nu wijlen Hein Buisman ornithologie in het veld 'doceerden'.

Friesland heeft een klein aantal ornithologen van Nederlandse betekenis gekend, zoals Herman Albarda, die in de vorige eeuw een Friese avifauna publiceerde, en Tsj. Gs. de Vries, die lid was van de Club van Nederlandse Vogelkundigen, een groot kenner (en verzamelaar) van eieren en auteur van een nog altijd belangrijke lijst van Friese vogelnamen. Ik meen dat de naam van G. Bosch onmiddellijk met de hunne mag worden verbonden, ook al heeft hij geen andere publikaties in boekvorm gedaan dan het aardige werkje over de Friese ooievaars, dat hij — vriend van de Friese taal — in die taal in 1971 schreef en *Earrebarren yn Fryslân* noemde (zie jrg. 19, p. 618).

Wij mogen wel aannemen dat Bosch zich zelf als ornitholoog gevormd heeft en dat hij daarbij al zijn vrije tijd te baat heeft genomen. Helaas

hield zijn werkkring hem iedere werkdag 'gevangen' (zo voelde hij het geloof ik ook) binnen de vier muren van zijn kantoor, maar in zijn vrije uren en na zijn pensionering zwierf hij door Friesland met kijker en notitieboek, studeerde en correspondeerde hij, prepareerde vogels, was actief voor het Fries Natuurhistorisch Museum, werkte voor organisaties als Vogelbescherming, Natuurmonumenten, It Fryske Gea en na de oprichting ook voor de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten. Mede door zijn vele bijdragen in kranten en tijdschriften — voor 'Vanellus' verzorgde hij tot 1965 de zo levendige waarnemingsrubriek 'Vogelnieuws' en in de Friese dagbladen en streekbladen zet hij zijn korte publikaties nog steeds voort (en dat, terwijl hij de tachtig nadert!) — kreeg Bosch niet alleen grote bekendheid, maar werd hij ook een dermate populaire figuur dat de volksmond hem gemoedelijk, naar Friese aard, al spoedig 'Fûgeltsje-Bosch' doopte: door hem terecht als een erenaam opgevat. Als een erenaam beschouwde ook Jan P. Strijbos, die Bosch al een halve eeuw kent, in het bedoelde feestnummer de term 'Vogeltje-Bosch' en graag citeren wij deze niet-Fries in zijn lof voor de man die de studie van en de liefde voor de gevederde vrienden in Friesland zozeer heeft bevorderd en doen groeien:

'Als collectioneur in hart en nieren verzamelde hij met grote hardnekkigheid stelselmatig en jaar na jaar alle gegevens die hij te pakken kon krijgen. Knipsels uit dagbladen, berichten uit periodieken en tijdschriften, gegevens over voorkomen en verspreiding, waarnemingen over trek en tijdelijk verblijf, gegevens over nestbouw en alle zaken die iets te maken hadden met het broeden, dat alles was van zijn gading en werd nauwkeurig genotuleerd. Daarin was hij een pietje precies en akelig nauwkeurig. Zijn kritische zin was een waarborg dat alle waarnemingen waarin een element van twijfel over de juistheid van observatie aanwezig was, terzijde werden gelegd.' Strijbos vermeldt in dit verband de lijst met data die Bosch aanlegde omtrent het leggen van het eerste ei van de Kievit, als 'Ijip' Frieslands 'nationale vogel' en die hij in 1909 aanving. Uit zijn belangstelling voor de ooievaar resulteerde het al genoemde geschrift, dat historische betekenis heeft nu er in 1971 nog slechts één bewoond ooievaarsnest in Friesland gevonden werd.

Bosch is niet alleen een groot vogelkenner en een geestdriftig natuurbeschermers, hij is ook een gezellig mens in de omgang, met nog altijd veel gevoel voor humor, zeer gevat, wars van alle 'show' en ondanks zijn hoge leeftijd nog steeds actief. Als goede vrienden hem meenemen in auto of boot om hem te brengen te midden van de Friese vogelwereld, die hij zo goed kent, leeft het oude vuur weer in hem op en zijn dankbaarheid uit zich graag in het behulpzaam ten beste geven van zijn grote veldkennis, waarover ook zij verbaasd zijn die toch menen te mogen aannemen zelf ook geen vreemdeling te zijn in het Princehof, bij de Mokkebank of op de Makkumer Waard.

Bosch moet eens gezegd hebben dat er maar twee of drie echte ornithologen in het huidige Friesland te vinden zijn. Hij hield de namen uiteraard voor zich, maar iedereen in onze provincie en vele daarbuiten weten, dat Gerrit Bosch zelf als eerste tot dat duo of trio behoort. Hopelijk nog vele jaren!

• S. J. van der Molen, *Achter de Haven 285, Leeuwarden*.